

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 04 »

2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія зарубіжної музики
(на базі ОКР «Молодший спеціаліст»)

Напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»

Інститут мистецтв

2014 – 2015 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова. Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

О.А. Таранник

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

«___»_____ 2014 рок

у

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія зарубіжної музики
(на базі ОКР «Молодший спеціаліст»)

Напрямок підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво»

Інститут мистецтв

2014 – 2015 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова. Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

А.О. Таранник

Робоча програма Історія зарубіжної музики (на базі ОКР «Молодший спеціаліст») для студентів галузі знань 0202 «Мистецтво», напряму підготовки 6.020204 «Музичне мистецтво». – 37 с.

Розробник: Вишинський Віталій Володимирович, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та методики музичного мистецтва

Протокол від “_____” вересня 2014 року № _____

Завідувач кафедри теорії та
методики музичного мистецтва _____ О.М. Олексюк
(підпис)

© _____, 20__ рік
© _____, 20__ рік

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	5
СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
I. Опис предмета навчальної дисципліни	8
II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
III. ПРОГРАМА	10
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I. Зарубіжна музична культура кінця XVIII – XIX ст.	10
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. Російська музична культура XIX ст. ..	15
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Історія зарубіжної музики» 3 курс (6 семестр)	19
V. ПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	20
VI. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА	22
VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	24
VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	27
IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ	27
X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	28

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В системі спеціальної музично-педагогічної освіти історії музики, зокрема історії зарубіжної музики, належить особливе місце. Це навчальна дисципліна, яка повною мірою здатна формувати естетичні смаки та погляди майбутніх професіоналів. Історія музики подає надзвичайно широкий огляд розвитку світової культури. Музика як вид мистецтва виконує роль своєрідного стрижня, з'єднуючи різні, часом зовсім самотійні явища. Музика здатна заглянути і в минуле, і в майбутнє, вона дійсно пронизує усе наше життя. Їй під силу навіть найглибші й найскладніші філософські погляди, загальнолюдські проблеми і теми. Відомою аксіомою є взаємодія музики з іншими видами мистецтва.

Метою курсу історії зарубіжної музики є формування у майбутніх фахівців прогресивного світогляду, художньої культури, виховання естетичного смаку на основі вивчення художніх напрямків, різноманітних творчих стилів композиторів багатьох національних шкіл.

Завдання курсу:

- розширювати знання студентів про життєвий та творчий шлях зарубіжних композиторів, напрямки і стилі музичної культури в різні історичні періоди розвитку суспільства;
- навчити студентів виявляти зв'язок музики з іншими видами мистецтва, літературою, суспільно – історичними подіями, національними традиціями, побутом народу;
- сформувати уміння самотійного оцінювання спеціальної музичної літератури;
- у процесі розкриття характерних рис музичної творчості формувати у студентів навички культури мови, уміння слухати і аналізувати музику, сприймати як окремі її елементи, так і художній твір в цілому;
- виробити творчі професійні навички, такі як складання питань з окремої теми, лекцій бесід для учнів школи, виконання окремих творів або їх фрагментів;
- виховання інтересу до світової музичної літератури та прагнення глибше її пізнати.

В ході вивчення курсу з історії зарубіжної музики студенти повинні **знати**:

- періодизацію історії музичного мистецтва, етапи його розвитку;
- соціально-історичний та культурний контекст музичного явища, яке вивчається;
- головні музичні стилі як окремих епох, так й творчих індивідуальностей;
- життєвий та творчий шлях знакових композиторів, їхні твори, та те місце яке вони займають в історії музичного мистецтва.

Студенти повинні **вміти**:

- характеризувати головні тенденції розвитку музичного мистецтва у соціально-історичному та культурному контекстах;

- розкрити зміст змін, які відбувалися з музичним мистецтвом на різних етапах його розвитку;
- слухати музику, образно висловлюватись щодо характеру, ідейного значення музичних творів, їх цінності;
- робити аналіз засобів музичної виразності, визначати стиль та жанр творів, їх художню цінність;
- розрізняти на слух музичних стилів різних епох й індивідуальні композиторські стилі;

У процесі вивчення курсу студент формує такі освітні і професійні **компетенції**:

- здатність взаємодіяти з суспільством, колективом, та окремою людиною;
- широку ерудованість у системі світової музичної культури;
- здатність до набуття знань у галузі теорії та історії музичного мистецтва та вміння мобільно їх застосовувати в контексті різних видів практичної музичної діяльності;
- здатність до проведення художньо-естетичних паралелей між стильовими напрямками музики та інших видів мистецтв;
- спроможність естетичного оцінювання і впровадження кращих зразків музичного мистецтва у художньо-педагогічну діяльність;
- здатність до самостійної виконавської і словесної інтерпретації музичних образів;
- здатність до інтегрування знань та умінь, отриманих на заняттях з інших курсів теоретичного циклу: елементарної теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, спеціального інструменту тощо.

Навчальна дисципліна «Історія зарубіжної музики» охоплює вивчення творчості видатних зарубіжних композиторів від старовини до сучасності в хронологічному порядку, що виховує у студентів історичний підхід до явищ світової культури і розвиває у них логічне, асоціативне мислення.

В цілому послідовність тем у програмі передбачає проведення порівняння художніх явищ, які розглядаються на суміжних заняттях, із з'ясуванням їх спільних та відмінних рис.

Порядок вивчення тем та музичних творів у курсі «Історії зарубіжної музики» передбачає варіантність втілення програми. В залежності від рівня підготовки студентів, можливостей викладача у виборі музичних ілюстрацій, наявності підручників та посібників здійснюється вибір творів для вивчення.

У всіх варіантах кількість тем є обов'язковою, а кількість вивченого матеріалу може зменшуватися або збільшуватися в залежності від залучення додаткових творів.

У програмі зазначається загальна кількість годин на ту або іншу тему, розподіл на лекційні та практичні заняття, а також години для самостійної роботи студентів.

На лабораторних заняттях рекомендовані такі форми роботи: слухання

музики з подальшим аналізом твору або окремих засобів виразності; складання анотації до певного музичного прикладу; складання питань з теми для формування навичок проведення бесіди у дитячій аудиторії; відшукування паралелей у живопису, літературі, поезії тощо; виконання окремих творів або їх фрагментів самими студентами (наприклад, нескладних романсів, фортепіанних мініатюр або полегшених перекладів симфонічних творів); самостійне опрацювання студентами нескладних тем (або окремих розділів); засвоєння музичної термінології (оформлення словника музичних термінів, і не тільки їх коротке тлумачення, а й більш розгорнуте пояснення).

В процесі вивчення предмету велика увага приділяється контролю знань, його формам та методам.

Контроль передбачає як перевірку знання теоретичного матеріалу, так і засвоєння музичних творів. Традиційними формами контролю залишаються музична вікторина, семінари, музичне тестування, теоретичне опитування (як усно, так і письмово), аналіз твору за інструментом, а також виконання на фортепіано (голосом) окремих музичних тем.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Предмет: процес навчання та виховання студентів вищого навчального закладу в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні, формування особистості фахівця вищої кваліфікації.

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів , відповідних ECTS 6 семестр – 2 кред. Змістові модулі: I – III Загальний обсяг дисципліни (години) у 6 семестрі – 72 год. Тижневих годин: 6 семестр – 2 год.	Шифр та назва галузі знань 0202 «Мистецтво» Шифр та назва напрямку підготовки: 6.020204 «Музичне мистецтво» Освітньо – кваліфікаційний рівень «Бакалавр» на базі ОКР «Молодший спеціаліст»	Нормативна Рік підготовки – 3 Семестр – 6 Лекції: 20 год. Лабораторні заняття: 8 год. Індивідуальна робота: 4 год. Самостійна робота: 36 год. Модульний контроль: 4 год. ПМК (Залік)

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви модулів і тем	Всього	Види занять і розподіл годин				
			Лек	Лаб	Інд	Мкр	С/р
VI семестр. Модуль I. Зарубіжна музична культура кінця XVIII – XIX ст.							
1.1.	Оперні реформи К. В. Глюка та В. А. Моцарта	4	2				2
1.2.	Симфонічна творчість Л. ван Бетховена	5	2		1		2
1.3.	Розвиток національних європейських композиторських шкіл XIX ст. Австро-німецька композиторська школа	4	2				2
1.4.	Нові національні композиторські школи. Ф. Шопен — засновник польської музичної класики	5	2				3
1.5.	Французька композиторська школа. Г Берліоз	5	2				3
1.6.	Ф. Ліст — класик угорської музики	6	2		1		3
1.7.	Р. Вагнер — оперний реформатор XIX ст.	7	2	2			3
1.8.	Творчість Й. Брамса	5	2				3
1.9.	Дж.Верді – класик італійської музики	5	2				3
	Модульний контроль	2				2	
	Разом	48	18	2	2	2	24
Модуль III. Російська музична культура XIX ст.							
2.1.	Творчість М. Глінки	5	2				3
2.2.	Творчість О. П. Бородіна	6		2	1		3
2.3.	Творчість М. Мусоргського	6		2	1		3
2.4.	Творчість М. Римського-Корсакова	5		2			3
	Модульний контроль	2				2	
	Разом	24	2	6	2	2	12
	Всього за 6 семестр	72	20	8	4	4	36

III. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I.

Зарубіжна музична культура кінця XVIII – XIX ст.

Тема 1.1. Оперні реформи К. -В. Глюка та В. -А. Моцарта (2 год.)

Оперна реформа К. -В. Глюка — реформа опери-серія: підпорядкування всіх компонентів оперної вистави меті правдивого розкриття змісту твору (відмова від дивертисментної ролі хору та балету, надання їм значення характеристик учасників дії, створення мелодизованного речитативу, посилення ролі оркестру, трактування увертюри як попереднього огляду змісту вистави). Реформаторські опери К. -В. Глюка «Орфей», «Альцеста», «Іфігенія в Авліді», «Іфігенія в Тавриді».

Оперна реформа В. -А. Моцарта. Розширення жанрових меж німецького зінгшпилю в операх «Викрадення із Сералю», «Чарівна флейта», італійських опери-буффа в операх «Бастієн та Бастієна», «Весілля Фігаро» та опери-серія в творі «Милосердя Тита» через синтез особливостей різних жанрових типів опери, позбавлення від усталених стереотипів. Подолання класистського розмежування трагедії та комедії в опері «Дон Жуан». Індивідуалізація оперних характерів, привнесення принципів симфонізму в оперну драматургію — створення розгорнутих ансамблевих сцен із наскрізним розвитком, застосування сонатної форми в структурі арій тощо.

Опери В. -А. Моцарта — найвище досягнення оперної драматургії XVIII ст.

Література основна: 4, 8, 10, 11

Література додаткова: 14, 15, 56, 70, 87

Тема 1.2. Симфонічна творчість Л. ван Бетховена (2 год.).

Життя та творчий шлях композитора. Симфонічна творчість, симфонічний метод, драматургічні колізії симфонічних творів Бетховена. Принцип монотематизму. Симфонії №№ 3, 5, 9, симфонічна увертюра «Егмонт».

Фортепіанна творчість Бетховена, метод симфонічного розвитку в фортепіанній музиці. Сонати №№ 8, 14, 21, 23, 32.

Вплив Л. ван Бетховена на подальший розвиток європейської музики, новітні тенденції в творчості композитора, поліфонізація мислення в останніх творах (квартети). Оперна творчість — «Фіделіо».

Література основна: 4, 8, 10, 11

Література додаткова: 14, 15, 56, 70, 87

Тема 1.3. Розвиток національних композиторських шкіл у XIX ст. Австро-німецька композиторська школа (2 год.).

Ф. Шуберт — яскравий представник раннього романтизму.

Огляд творчих здобутків композиторів першої половини XIX ст. Австро-

німецькі композитори Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Мендельсон, К. -М. Вебер як перше покоління композиторів-романтиків. Відтворення засадничих принципів романтизму у вокальних циклах Ф. Шуберта «Зимовий шлях», «Прекрасна мирошниця», «Незакінчена» симфонія у програмних циклах для фортепіано Р. Шумана, Ф. Мендельсона. Виникнення німецької романтичної опери. Жанрово-побутові та фантастичні образи в опері К. -М. Вебера «Чарівний стрілець».

Література основна: 4, 10, 11

Література додаткова: 3, 6, 10, 16, 33, 46, 51, 66

Тема 1.4. Нові національні європейські композиторські школи.

Ф. Шопен — засновник польської музичної класики (2 год.)

Зв'язок Ф. Шопена з польською культурою. Фортепіанна музика — основа композиторської та виконавської діяльності митця. Переважаючі героїко-драматичні та ліричні романтичні концепції у творах Ф. Шопена. Творче переосмислення, героїзація та опоетизування танцювальних жанрів полонезу, мазурки, польки, вальсу. Ф. Шопен як засновник жанру фортепіанної балади. Оновлення жанрів прелюдії та етюд. Тракткування прелюдії як самостійної п'єси, наповнення високохудожнім змістом навчально-віртуозної п'єси — етюд. Новації Ф. Шопена в галузі гармонічної мови, музичної форми.

Література основна: 11, 13

Література додаткова: 6, 10, 16

Тема 1.5. Французька композиторська школа. Г Берліоз (2 год).

Характеристика творчого доробку композиторів першої половини XIX ст. Г. Берліоз (1803-1869) як автор нового типу програмної симфонії. Гектор Берліоз — визначний представник французького романтизму у першій половині XIX ст., засновник програмного симфонізму у Франції.

Діяльність Г. Берліоза як композитора, критика і диригента. Громадська діяльність. Участь у революції 1830р.

Тематика творчості Г. Берліоза, її зв'язок з драматургією В. Шекспіра, поезією Й. В. Гете та Д. Байрона. Особливе значення теми «загублених ілюзій».

Програмні симфонічні твори, принципи програмності, особливості композиції, система лейтмотивів, оригінальність засобів музичної виразності. Досягнення Г. Берліоза в галузі інструментовки. Втілення в симфонічній музиці прийомів вокально-інструментальних жанрів: опери та ораторії.

«Фантастична симфонія», її задум, історія створення, композиція, характеристика головних тем-образів, особливості розкриття авторської програми засобами музичної драматургії.

Література основна: 1, 2, 11, 12

Література додаткова: 12

Тема 1.6. Ф. Ліст — класик угорської музики (2 год).

Ференц Ліст (1811-1886) — видатний угорський композитор і піаніст. Життя та творчість Ф. Ліста, дитячі роки в Угорщині, навчання у Відні, мандрівки по Швейцарії, Італії, Франції, гастролі в Росію та Україну. Веймарський період творчості.

Зв'язок Ф. Ліста як композитора і піаніста з французькою, німецькою культурою, культурою інших європейських країн. Ідеї, теми, образи, жанровий склад творчої спадщини Ф. Ліста. Новатор, автор нового жанру — програмної симфонічної поеми. Програмність як засіб оновлення музики через зв'язок із поезією — головний творчий принцип митця.

Фортепіанна творчість. Використання різних видів фортепіанної техніки для відображення картин народного музикування, відтворення образів природи, створення літературних портретів.

Угорські рапсодії. Використання в них народних наспівів, особливих ритмів і мелодичних зворотів в стилі «вербункош».

Структурні принципи форми рапсодій. Рапсодія №2. Основні розділи, теми, технічні прийоми, засоби виразності, образний стрій музики.

«Роки мандрівок». Відтворення образів історичних героїв, картин природи (перший зошит), втілення авторських вражень від шедеврів італійського мистецтва (другий зошит). «Капля Вільгельма Теля», «Гроза», три «Сонети Петрарки», «Венеція і Неаполь», Соната-фантазія «Після читання Данте».

Симфонічна творчість. Створення одночастинної симфонічної поеми. Поєднання композиції сонатної форми з будовою чотири частинного сонатно-симфонічного циклу. Утвердження типу літературної програмності у симфонічній музиці Ф. Ліста («Прелюди», «Тассо», «Мазепа» та ін.).

Новації Ф. Ліста в галузі музичної драматургії (монотематизм), гармонії (альтеровані гармонії, енгармонійні заміни), піанізму (романтична піднесеність, віртуозність гри) тощо.

Література основна: 1, 2, 11, 12

Література додаткова: 12

Тема 1.7. Р. Вагнер — оперний реформатор XIX ст. (2 год)

Ріхард Вагнер (1813-1883) — видатний німецький композитор, диригент, громадський діяч, новатор в галузі музичного театру.

Життєвий та творчий шлях. Дитинство. Навчання. Робота у різних оперних театрах. Роки праці у Парижі. Перші статті про музику. Опера «Летючий Голландець», опери 40-х років — «Тангейзер» та «Лоенгрін». Втілення сюжетів старовинних німецьких легенд. Вплив на Р. Вагнера ідей революції 1848р. Трактати з теорії музичної драми.

Опери зрілого періоду. Тетралогія «Перстень нібелунгів», опер «Тристан та Ізольда», «Нюрнберзькі мейстерзінгери». Реакційні погляди останнього періоду творчості. Створення Байрейтського театру. Творча співдружність з

Ф. Лістом.

Оперна реформа. Боротьба Вагнера за змістовність опери. Звернення до міфологічних сюжетів як носіїв одвічних ідей людського буття. Синтез музики і драми. Долання номерної структури опери. Оркестр як засіб персоніфікації героїв за допомогою лейтмотивів, тембрів, акордових послідовностей. Вплив реформаторських ідей Вагнера на розвиток світової опери.

Опера «Лоенгрін». Втілення реформаторських принципів. Використання традиційних і новаторських прийомів. Слухання фрагментів опери: вступ — образ небесного царства Грааля, характеристика сил зла у II дії — сцена Ортруди і Тельрамунда; III дія — дуєт Ельзи та Лоенгріна; оповідання і прощання Лоенгріна.

Увертюра до опери «Тангейзер» — шедевр світового мистецтва.

Додатковий матеріал: вступ до опери «Тристан та Ізольда»; увертюра до опери «Нюрнберзькі майстерзінгери»; фрагменти з тетралогії «Перстень нібелунгів» — «Політ Валькірій», поховальний марш «На смерть Зігфріда».

Література основна: 1, 2, 11, 12

Література додаткова: 68

Тема 1.8. Творчість Й. Брамса (2 год).

Йоганес Брамс (1833-1897) — один з найвидатніших музикантів Німеччини, продовжувач традицій класичного симфонізму.

Коротка характеристика життєвого та творчого шляху. Визнання його діяльності Лістом та Шуманом. Переїзд у 1862 р. до Відня, де він здобув славу диригента і композитора.

Брамс — послідовник змістовного, непрограмного трактування музичної композиції. Синтез класичних і романтичних тенденцій у творчості Брамса.

IV симфонія мі мінор — одна з вершин світового симфонізму. Пісенні риси головних тем у I частині циклу як зв'язок з Шубертівськими традиціями. Використання жанру і форми пассакалії у фіналі симфонії.

Додатковий матеріал: «Угорські танці» №№1, 6

Література основна: 1, 2, 11, 12

Література додаткова: 12

Тема 1.9. Дж. Верді – класик італійської музики (2 год.)

Джузеппе Верді (1813-1901). Значення творчості Верді для італійської та світової культури. Життєвий та творчий шлях. Формування прогресивних поглядів. Народні джерела музичної мови. Теми, ідеї, сюжети його творів.

Особливості оперної драматургії. Ранні романтичні опери на героїко-історичну тематику: «Набукко», «Ломбардці». Опері 50-х рр., присвячені темі соціальної несправедливості: «Ріголетто». «Трубадур», «Травіата».

Вплив Р. Вагнера на творчість Верді 60-х рр. у зразках «великої опери» — «Бал-маскарад», «Дон Карлос». «Аїда» - використання традицій «великої опе-

ри», посилення ролі оркестру у втіленні конфлікту. Комічна опера «Фальстаф».

Опера «Ріголетто». Аналіз сцен: балада Герцога (I дія), арія Ріголетто (II дія), арія Джильди (II дія), квартет Джильди, Ріголетто, Герцога і Магдалени (III дія).

Опера «Травіата». Аналіз сцен: вступ, дует Віолетти і Альфреда з I дії, арія Жермона (II дія), арія Віолетти (III дія).

Опера «Аїда» - марш, арія Радомеса з I дії, фінальна сцена (IV дія, 2 картини).

Література основна:1,2,11,12

Література додаткова:17,20,61

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА 1

Дати відповідь на питання

1. Вплив естетики класицизму на оперну творчість К. -В. Глюка.
2. Опера В. -А. Моцарта «Дон Жуан» — трагікомедія.
3. Назвати відомі опери К. -В. Глюка.
4. Історичне значення оперної реформи К. -В. Глюка.
5. Принципи оперної реформи в «Орфеї» та «Альцесті».
6. Обробки народних танців у творчості західноєвропейських композиторів XIX ст.
7. Пояснити значення поняття «звукотвірність в музиці» та навести приклади цього явища в музичній літературі XIX ст.
8. Фортепіанна музика Ф. Мендельсона.
9. Назвати видатних австро-німецьких композиторів XIX ст.
10. Типові ознаки романтизму в творчості Ф. Шуберта.
11. Вокальна музика — провідний жанр мистецької спадщини Ф. Шуберта.
12. Жанр сонати у творчості Ф. Шопена.
13. Творча діяльність Ф. Шопена в історичному контексті епохи.
14. Сильові ознаки творчості Ф. Шопена.
15. Ференц Ліст – класик угорської музики
16. Роль Ф. Ліста в історії музичної культури.
17. Тип програмності у фортепіанних творах Ф. Ліста.
18. Роль угорської танцювальної музики в таких творах „Угорські танці”, „Угорські історичні картини”, „Угорщина” .
19. Народні наспіви, особливі ритми, мелодичні звороти в стилі «вербункош» в угорських рапсодіях.
20. Охарактеризувати структурні принципи рапсодій.
21. Роль Й. Брамса в історії розвитку музичної культури, симфонічній, фортепіанній музиці.

22. Роль Р. Вагнера у розвитку музичної культури.
23. Романтичні тенденції у творчості Р. Вагнера.
24. Новаторство Р. Вагнера в галузі оперних форм та оперного оркестру.
25. Роль лейтмотивів в операх Р. Вагнера.
26. Творчість Й. Брамса і Р. Вагнера
27. Творчість французьких композиторів
28. Роль французьких композиторів у розвитку жанру балету.
29. Охарактеризувати найвидатніші твори Г. Берліоза, Д. Мейєрбера, Ш. Гуно.
30. Естетичні погляди, теми та образи творчого доробку Ж. Бізе.
31. Опера "Кармен" – вершина оперного реалізму французької музики XIX ст.
32. Розвиток опери в середині і другій половині XIX ст.
33. "Реквієм" Дж. Верді – видатний твір вокально-хорової музики.
34. Роль Дж. Верді у розвитку оперного жанру.
35. Основні етапи еволюції оперної творчості Дж. Верді.
36. Особливості оперної драматургії Дж. Верді?
37. Принципи оперної реформи Дж. Верді.
38. Музична вікторина.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. Російська музична культура XIX ст.

Тема 3.1. Творчість М. Глінки (2 год.)

Михайло Глінка (1804-1857) – перший російський композитор-класик, засновник основних напрямків російської опери – героїко-патріотичної та казково-епічної; засновник російської симфонічної школи, майстер російського класичного романсу.

Життєвий та творчий шлях. Навчання у Петербурзі у Д. Фільда і Ш. Майєра. Систематизація музично-теоретичних знань керівництвом З. Дена (Берлін).

Життя за кордоном (1830-34 рр.). Робота капельмейстером у Придворній співацькій капелі

Мандрівки в Україну. Поїздка в Париж. Перебування в Іспанії, де вивчає іспанський музичний фольклор. Останній рік життя.

Глінка – зачинатель нового історичного періоду в російській музиці. Вплив творчості Глінки як на подальший розвиток російської музичної культури, так і на представників інших національних культур.

Опера «Життя за царя». Зразок героїко-патріотичного жанру. Сюжет опери, що пов'язаний з історією, основна ідея, характеристики діючих осіб.

Музичний матеріал : I дія – каватина і рондо Антоніди, речитатив Суса-

ніна, Тріо Антоніди, Собінана та Сусаніна.

II дія. Пісня Вані, романс Антоніди.

III дія Арія Сусаніна «Чують правду», заключний хор «Славься»

Опера «Руслан і Людмила», Особливості казково-епічного жанру. Втілення ідеї боротьби добра та зла.

Музичний матеріал: Перша пісня Баяна, каватина Людмили, балада Фіна, рондо Фарлафа, персидський хор, арія Руслана, марш Чорномора.

Симфонічна творчість Глінки. Музичний матеріал «Ніч в Мадриді», «Камаринська».

Вокальна творчість. Романси «Я помню чудное мгновенье», «Нічний зефір» на слова О.Пушкіна, «Сомнение» на сл.Кукольника. Українські пісні «Не щебечи, соловейку», «Гуде вітер».

Література основна:3,5,15,17

Література додаткова:28,52,90

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА 2

Дати відповідь на питання

1. «Могуча кучка» - творче прогресивне угруповання.
2. Діяльність М. Балакірева та його гуртка.
3. Основні творчі засади композиторів «Могучої кучки».
4. Роль М.Глінки у розвитку російської музичної культури.
5. Реформаторські принципи М.Глінки в оперному жанрі.
6. Історичні передумови виникнення творчих співдружностей російських митців у другій половині XIX ст.
7. Охарактеризувати творчі принципи діяльності „Могучої кучки”.
8. Назвати типи опер та тип симфонізму, що характерні для оперної творчості композиторів „Могучої кучки”.
9. Роль та значення «Могучої кучки» в розвитку музичної культури.
10. Російська музична культура 60-70-х років XIX ст.
11. Значення оперного жанру в творчості О. Бородіна.
12. Хорові сцени в опері «Князь Ігор».
13. Народні сцени з опери М. Мусоргського «Борис Годунов».
14. Образ Царя Бориса в опері Мусоргського «Борис Годунов».
15. Народні сцени в опері Мусоргського «Хованщина».
16. Образ Снігуроньки в одноіменній опері М. Римського-Корсакова.
17. Казкові образи та сюжети в операх М. Римського-Корсакова.
18. Оперна творчість П. Чайковського.
19. Опера-драма « Пікова дама».
20. Драматургія четвертої симфонії П. Чайковського.
21. Камерно-вокальна творчість П. Чайковського.
22. Музична вікторина.

ПЛАНІ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ VI семестр

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I. Романтизм в музиці XIX ст.

Лабораторне заняття №1 (2 год.)

Творчість Р.Вагнера

1. Роль Р. Вагнера у розвитку музичної культури.
2. Романтичні тенденції у творчості Р. Вагнера.
3. Новаторство Р. Вагнера в галузі оперних форм та оперного оркестру.
4. Роль лейтмотивів в операх Р. Вагнера.
5. Слухання та аналіз уривків з опер «Лоенгрін» та «Тангейзер».
6. Музична вікторина.

Література основна: 1,2,11,12

Література додаткова: 68

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ III. Російська музична культура XIX ст.

Лабораторне заняття № 1 (2 год.)

Тема 4.1. Творчість О. Бородіна

1. Життєвий та творчий шлях композитора. Вклад О. Бородіна у російську науку.
2. Оперна творчість. Опера «Князь Ігор» - риси драматургії.
3. Симфонічна творчість. Друга симфонія «Богатирська».
4. Значення історичної теми в творчості Бородіна.
5. Взаємовідношення російської та східної музичних культур в творчості Бородіна.
6. Музична вікторина.

Література основна:3,5,15,18

Література додаткова:28,60,77

Лабораторне заняття № 2 (2 год.)

Тема 4.2. Творчість М. Мусоргського

1. Характеристика творчості композитора.
2. Оперна реформа Мусоргського. Відношення до слова. Прагнення музичного реалізму.
3. Значення камерно-вокальної творчості. «Народні сценки». Співвідношення вокалу та вокальної партії. Вокальні цикли. Тематика та засоби виразності.

4. Фортепіанний цикл «Картинки з виставки».
5. Музична вікторина.

Література основна: 5,8,15,18

Література додаткова: 32,64,77

Лабораторне заняття № 3 (2 год.)

Творчість М.Римського-Корсакова

1. Історичні передумови виникнення творчих співдружностей російських митців у другій половині XIX ст.
2. Охарактеризувати творчі принципи діяльності „Могучої кучки”.
3. Назвати типи опер та тип симфонізму, що характерні для оперної творчості композиторів „Могучої кучки” .
4. Навести приклади історичних, казково-легендарних ,народно-побутових опер у творчості кучкістів. Обґрунтувати відповідь.
5. Дати порівняльний аналіз історичних опер “Борис Годунов” М. Мусоргського, “Князь Ігор” О. Бородіна, “Царева наречена” М. Римського-Корсакова. Визначити спільні творчі позиції та індивідуально-стильову специфіку в розкритті історичної теми авторами цих опер.
6. Назвати симфонічні твори композиторів „Могучої кучки”.
7. М.Римський-Корсаков – яскравий представник "Могучої кучки". Творчі принципи композитора.
8. Казкові образи у творчості М.Римського-Корсакова.

Література основна: 3,5,15,17

Література додаткова: 22,28,36,

Модулі	Змістовний модуль 1									Змістовний модуль 3			
Назва модуля	Зарубіжна музична культура кінця XVIII – XIX ст.									Російська музична культура XIX ст..			
Кількість балів за модуль	90 балів									79 балів			
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	2.1	2.2	2.3	2.4
Теми лекційних та лабораторних занять	Оперні реформи К. В. Глюка та В. А. Моцарта	Симфонічна творчість Л. ван Бетховена	Розвиток національних європейських композиторських шкіл XIX ст. Австро-німецька композиторська школа	Нові національні композиторські школи. Ф. Шопен — засновник польської музичної класики	Французька композиторська школа. Г Берліоз	Ф. Ліст — класик угорської музики	Р. Вагнер — оперний реформатор XIX ст.	Творчість Й. Брамса	Дж.Верді – класик італійської музики	Творчість М. Глінки	Творчість О. П. Бородіна	Творчість М. Мусоргського	Творчість М. Римського-Корсакова
Лекції (10 балів)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
Лабораторні заняття (всього 44 балів)							1+10				1+10	1+10	1+10
Самостійна робота (всього 65 балів)	5 6	5 6	5 6	5 6	5 6	5 6	5 6	5 6	5 6	5 6	5 6	5 6	5 6
Види поточного контролю (всього 50 балів)	Модульна контрольна робота (25 балів)									Модульна контрольна робота (25 балів)			
ІНДЗ (30 балів)	30 балів												
Підсумковий контроль	ПМК (залік). Всього без заліку – 199 балів, коефіцієнт – 1,99												

V. ПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	Зміст завдань	Кіл. годин	Академічний контроль	Бали	Література
Змістовний модуль І Зарубіжна музична культура кінця XVIII – XIX ст.						
1.1	Оперні реформи К. В. Глюка та В. А. Моцарта	1. Яка оперна спадщина К. -В. Глюка? 2. Які основні позиції оперної реформи К. -В. Глюка? 3. Який внесок В. -А. Моцарта у розвиток оперного жанру? 4. Які відомі опери В. -А. Моцарта? 5. Які основні позиції оперної реформи В. -А. Моцарта? 6. Підготувати усне повідомлення на тему: «Вплив естетики класицизму на оперну творчість К. -В. Глюка». 7. Підготувати відповідь на таке питання: «Опера В. -А. Моцарта «Дон Жуан» – трагікомедія». 8. Прослухати запис опери К. -В. Глюка «Орфей та Еврідіка». Скласти анотацію до твору. 1. 9. Назвати відомі опери К. -В. Глюка.	2	Опитування	5	Див. літературу до теми
1.2.	Симфонічна творчість Л. ван Бетховена	1. Законспектувати біографію Л. ван Бетховена 2. Прослухати сонати №№ 8, 14, 21, 23, 32 3. Прослухати симфонії №№ 3, 5, 9 4. Прослухати увертюру «Егмонт»	2	Опитування	5	Див. літературу до теми
1.3.	Розвиток національних європейських композиторських шкіл XIX ст. Австро-німецька композиторська школа	1. Хто є автором опери «Чарівний стрілець»? 2. Чому симфонія Ф. Шуберта називається «Незакінченою»? 3. До якого типу програмної музики належать «Італійська» та «Шотландська» симфонії Ф. Мендельсона? 4. Який жанр твору Р. Шумана «Карнавал»? 5. Фрагментом якого твору є «Весільний марш» Ф. Мендельсона? 6. Підготувати відповідь на таке питання: «Фортепіанна музика Ф. Мендельсона». 7. Прослухати запис вокального циклу Р. Шумана «Любов поета». Скласти анотацію до твору. 8. Назвати видатних австро-німецьких композиторів XIX ст.	2	Опитування	5	Див. літературу до теми

1.4	Нові національні композиторські школи. Ф. Шопен — засновник польської музичної класики	1. Яка історична роль Ф. Шопена в розвитку музичної культури? 2. Яка творча спадщина Ф. Шопена? 3. Які танцювально-побутові жанри перевтілено у фортепіанній музиці Ф. Шопена? 4. Розвиток якого нового жанру фортепіанної музики започаткував Ф. Шопен? 5. В чому суть оновлення жанрів етюда та прелюдії у творчості Ф. Шопена? 6. Скласти хронологічну таблицю життєвого і творчого шляху Ф. Шопена. 7. Прослухати цикл прелюдій Ф. Шопена. Скласти анотації до прелюдій № 4, № 7, № 20.	3	Опитування	5	Див. літературу до теми
1.5.	Французька композиторська школа. Г Берліоз	1. Прослухати фрагменти «Фантастичної симфонії». Скласти анотацію до твору. 2. Підготувати повідомлення на тему: «Творчість Г. Берліоза у галузі симфонічної музики та опери». 3. Охарактеризувати діяльність Г. Берліоза як композитора, критика і диригента. 4. Опрацювати теоретичний матеріал з теми, вивчити музичні теми з «Фантастичної симфонії».	3	Опитування	5	Див. літературу до теми
1.6	Ф. Ліст — класик угорської музики	1. Яка роль Ф. Ліста в історії музичної культури? 2. Які видатні симфонічні твори Ф. Ліста? 3. Розвиток якого різновиду симфонічної музики започаткував Ф. Ліст? 4. Який тип програмності в інструментальних творах Ф. Ліста? 5. Які особливості угорської танцювальної музики покладено в основу творів «Угорські танці», «Угорські історичні картини», «Угорщина» Ф. Ліста? 6. Прослухати запис симфонічної поеми Ф. Ліста «Прелюди». Скласти анотацію до твору. 7. Прослухати фортепіанні твори Ф. Ліста: Угорські рапсодії, «Роки мандрівок», етюди та ноктюрни. Скласти анотацію до творів.	3	Опитування	5	Див. літературу до теми
1.7	Р. Вагнер — оперний реформатор XIX ст.	1. Яка роль Р. Вагнера у розвитку музичної культури? 2. Які романтичні тенденції у творчості Р. Вагнера? 3. Яке новаторство Р. Вагнера в галузі оперних форм та оперного оркестру? 4. Який зміст виразу «вагнерівська нескінченна мелодія»? 5. Яка роль лейтмотивів в операх Р. Вагнера? 6. Скласти хронологічну таблицю життєвого і творчого шляху Р. Вагнера. 7. Прослухати в запису фрагменти з опер Р. Вагнера «Лоенгрін», «Трістан та Ізольда», «Тангейзер».	3	Опитування	5	Див. літературу до теми

1.8.	Творчість Й. Брамса	1. «Угорські танці» Й. Брамса. Проаналізувати твір. 2. Підготувати відповідь на таке питання: «Вокально-симфонічні твори Й. Брамса». 3. Прослухати запис «Угорських танців» № 1, № 2, № 5, № 6 Й. Брамса. Скласти анотації до творів. 4. Опрацювати літературу з теми. 5. Прослухати та проаналізувати кілька музичних творів Й. Брамса.	3	Опитування	5	Див. літературу до теми
1.9.	Дж. Верді – класик італійської музики	1. Опрацювати літературу з теми. 2. Відвідати вистави оперного театру («Ріголетто», «Травіата», «Аїда», «Набукко»). Скласти анотації до прослуханих опер. 3. Дбрати матеріали за темою «Видатні італійські майстри бельканто». 4. Дати визначення терміну бельканто. 5. Вивчити напам'ять головні музичні теми з опер «Ріголетто» і «Травіата».	3	Опитування	5	Див. літературу до теми
Змістовний модуль II. Російська музична культура XIX ст.						
2.1	Творчість Глінки	1. Прослухати опери: «Життя за царя», «Руслан і Людмила». Охарактеризувати головні образи, різноманітність сольних жанрів в опері. 2. Опрацювати симфонічні твори (за вибором), визначити засоби виразності. 3. Прослухати романси Глінки. Охарактеризувати єдність музики та поетичного тексту. 4. Опрацювання теоретичного матеріалу. 5. Слухання музики в запису та відвідання оперних вистав. 6. Виконання окремих романсів. 7. Вивчення основних музичних тем з опер та симфонічних творів.	3	Опитування	5	Див. літературу до теми
2.2.	Творчість О.Бородіна	1. Дати порівняльний аналіз музичної характеристики росіян та половців. 2. Основні риси епічної драматургії другої симфонії 3. Жанрові різновиди романсів	3	Опитування	5	Див. літературу до теми
2.3.	Творчість М.Мусоргського	1. Навести приклади історичних опер у творчості кучкістів. 2. Значення хорових сцен в музичних драмах композитора 3. Роль оркестрових епізодів опер Мусоргського.	3	Опитування	5	Див. літературу до теми
2.4.	Творчість М.Римського-Корсакова	1. Роль казкової теми в оперній творчості кучкістів. 2. Навести приклади народно-побутових опер Римського-Корсакова. 3. Принцип монотематизму в симфонічній сюїті «Шехерезада».	3	Опитування	5	Див. літературу до теми
Разом			36		65	

VI. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНЗД захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Історія зарубіжної музики» – це вид роботи, який містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, лабораторних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- конспект із теми (модуля) за заданим планом
- історико-біографічні дані;
- повідомлення з теми, рекомендованої викладачем ;
- історичне дослідження у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу).

Орієнтовна структура ІНДЗ – навчально-дослідне дослідження виконується у формі реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано у табл.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5 балів
2.	Складання плану реферату	5 бал
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	2 бал
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	3 бал
Разом		30 балів

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню
Високий	24-30
Достатній	15-23
Середній	7-14

Низький	0-6

Орієнтовна тематика ІНДЗ

1. «Фантастична симфонія» Б. Берліоза – маніфест романтизму в музиці.
2. Оперна творчість Ж. Бізе
3. Видатні австро–німецькі композитори ХІХ ст.
4. Видатні композитори Росії ХІХ ст.
5. М. Глінка – основоположник російської музичної класики
6. Основні галузі творчості О. Даргомижського
7. «Могучая кучка» - творча співдружність російських композиторів
8. Оперна творчість композиторів «Могучої кучки»
9. Програмна симфонічна музика композиторів «Могучої кучки»
10. Є. Гріг – класик норвезької музики
11. Б. Сметана – основоположник чеської композиторської школи.
12. Симфонічна музика А. Дворжака
13. Ф. Ліст – класик угорської музики.
14. Мусоргський М.П. – представник критичного реалізму в музиці 19 ст.
15. Новаторство Мусоргського М.П. в оперній драматургії.
16. Життєвий та творчий шлях Мусоргського М.П.
17. Оперна творчість Мусоргського М.П.
18. Опера «Борис Годунов» Мусоргського М.П.
19. Опера «Хованщина» Мусоргського М.П.
20. Камерно-вокальна творчість Мусоргського М.П.
21. Фортепіанна творчість Мусоргського М.П.
22. Життєвий та творчий шлях Бородіна О.П.
23. Оперна творчість Бородіна О.П.
24. Опера «Князь Ігор» Бородіна О.П.
25. Симфонічна творчість Бородіна О.П. Симфонія №2 («Богатирська»).
26. Камерно-вокальна творчість Бородіна О.П.
27. Життєвий та творчий шлях Римського-Корсакова М.А..
28. Оперна творчість Римського-Корсакова М.А..
29. Казкова тематика в операх Римського-Корсакова М.А..
30. Опера «Снігуронька», «Садко» Римського-Корсакова М.А..
31. Симфонічна творчість Римського-Корсакова М.А.. «Шахеразада».

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення із дисципліни «Історія зарубіжної музики» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у націо-

нальну (чотирибальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю. VI семестр. Модуль I, II, III.

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів за одиницю	Одиниць	Всього
1.	Відвідування лекційних занять	1	10	10
2.	Робота на лабораторних заняттях	11	4	44
3.	Модульна контрольна робота	25	2	50
4.	Самостійна робота	5	13	65
5.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30	1	30
Всього без підсумкового контролю			199	
Підсумковий рейтинговий бал			100	

Коефіцієнт – 1,99

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове опитування; повідомлення, доповідь, реферат.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«дуже добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Розподіл балів, що присвоюються бакалаврам

МОДУЛІ													Модульні контрольні роботи ЗМ 1, ЗМ 2	Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)
Змістовий модуль 1 (відвідування, лабораторні, самостійна робота)									Змістовий модуль 2 (відвідування, лабораторні, самостійна робота)					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
6	6	6	6	6	6	17	6	6	6	16	16	16	50	30

Разом: 199 бали з урахуванням коефіцієнта

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмного матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу на лабораторних, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження, які виконуються за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на лабораторних заняттях.

Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. представлено розподіл балів, що присвоюються упродовж вивчення дисципліни «Історія зарубіжної музики».

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на лабораторних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція, семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи, диктант

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1. Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

Опорні конспекти лекцій; навчальні посібники; робоча навчальна

програма; збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів; засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю); завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Історія зарубіжної музики».

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. История зарубежной музыки. – Вып.5 / Под общ. ред. И.Нестьева. – М., 1998.
2. История русской музыки / Общ. ред. О.Левашовой, И.Кандинского. – М., 1987.
3. Кандинский И. История русской музыки. – Кн. 2. – М., 1982.
4. Конен В.История зарубежной музыки. – Вып. 3. – М., 1989.
5. Левашова О.и др. История русской музыки. – Ч.1. – Кн.1. – М., 1981.
6. Левик Б. История зарубежной музыки. – Вып. II. – М., 1981.
7. Ливанова Т. История западноевропейской музыки. – Т. 1. – М., 1983.
8. Ливанова Т.История западноевропейской музыки. – Т.2. –М., 1982.
9. Музыкальная литература зарубежных стран. – Вып.1 / Сост. В.С.Галацкая. – М., 1985.
- 10.Музыкальная литература зарубежных стран. – Вып.2 / Сост. Б.В.Левик. – М., 1980.
- 11.Музыкальная литература зарубежных стран. – Вып.3 / Сост. В.С.Галацкая. – М., 1989.
- 12.Музыкальная литература зарубежных стран. – Вып.4 / Сост. Б.В.Левик. – М., 1987.
- 13.Музыкальная литература зарубежных стран. – Вып.5 / Общ. ред. Б.В.Левика. – М., 1984.
- 14.Музыкальная литература зарубежных стран. – Вып.6 / Сост. И.Гивенталь, Л.Щукина,
- 15.Розанова Ю.История русской музыки. – М., 1981. – Т. 2.
- 16.Розеншильд К. История зарубежной музыки. – Вып.1. – М., 1973.
- 17.Русская музыкальная литература. – Вып.4. – Л., 1976.

Додаткова

1. Алексеева Л., Григорьев В. Зарубежная музыка XX века. – М., 1986.
2. Алышванг В. Бетховен. – М., 1987.
3. Амброс А.В. Роберт Шуман. Жизнь и творчество. – М., 1988.
4. Арановский М. Мелодика С.Прокофьева. – М., 1969.
5. Бах и современность: Сб. статей. – К., 1985.
6. Белза И. История польской музыкальной культуры. – М., 1972. – Т. 3.
7. Бенестид Ф., Шельдеруп-Эббэ. Эдвард Григ. Человек и художник. – М., 1986.
8. Борисов Л. О Гершвине // МЖ. – 1990. – № 18. – С. 32.

9. Бронфин Ю. Джоаккино Россини. – Л., 1986.
10. Брошкевич Е. Образ любви. Повесть о жизни Ф.Шопена. – М., 1989.
11. Брянцева В. С.В.Рахманинов. – М., 1976.
12. Будяковский А. Пианистическая деятельность Листа. – Л., 1986.
13. Варунц В. Музыкальный неоклассицизм. – М., 1988.
14. Вейс В. Возвышенное и земное. – М., 1990.
15. Вейс В. Моцарт. – М., 1994.
16. Венок Шопену: Сб.статей. – М., 1989.
17. Верфель Ф.Верди.Роман оперы. – М., 1991.
18. Вершинина И. Ранние балеты Стравинского. – М., 1967.
19. Вульфius П. Классические и романтические тенденции в творчестве Шуберта. – М., 1974.
20. Галь Г. Брамс.Вагнер.Верди.Три мастера-три мира. – М., 1986.
21. Гнатів Т. Музична культура Франції рубежу ХІХ-ХХст. – К., 1993.
22. Гордеева Е.Композиторы “Могучей кучки”. – М., 1986.
23. Григорьев В.Ю. Никколо Паганини.Жизнь и творчество. – М., 1988.
24. Гриндэ Н. История норвежской музыки. – Л., 1982.
25. Гулинская З.К. Дворжак // Творческие портреты композиторов. – М., 1990.
26. Данилевич Л. Шостакович. Жизнь и творчество. – М., 1968.
27. Друскин М. Игорь Стравинский. – М., 1979.
28. Друскин М. История зарубежной музыки. – Вып.4. – М., 1989.
29. Энтелис Л. Силуэты композиторов ХХ в. – Л., 1971. – Ч. 1.
30. Еременко К. Музыка от ледникового периода до века электроники. – Кн. 1. – М., 1991.
31. И.Ф.Стравинский / Общ. ред.Б.Ярустовского. – М., 1973.
32. Келдыш Ю.Рахманинов и его время. – М., 1973.
33. Коврига Г.Сквозная форма в песнях Шуберта // Вопросы музыкальной формы. – Вып.2. – М., 1979.
34. Когоутек Е. Техника композиции в музыке ХХ века. – М., 1976.
35. Кокорева Л. Музыкальная культура Польши ХХ века. К.Шиманавский. В.Лютославский. К.Пендерецкий. – М., 1997.
36. Комарницкая О.Драма, эпос, сказка, лирика в русской классической опере ХІХ века // Русская опера ХІХст. – М., 1991.
37. Конен В. Значение внеевропейских культур для музыки ХХ века // В.Конен. Этюды о зарубежной музыке. – М., 1975.
38. Конен В. Предпосылки композиторского творчества ХХ века.– М., 1981.
39. Конен В.Пути американской музыки. – М., 1971.
40. Конен В. Рождение джаза. – М., 1990.
41. Коннов В. Нидерландские композиторы ХV-ХVІ веков. – Л., 1984.
42. Крунтяева Т.С. Берджих Сметана.1824-1884: Краткий очерк жизни и творчества. – Л., 1988.
43. Кудинова Т. От водевиля до мюзикла. – М., 1982.
44. Куницкая Р.Французские композиторы ХХ века. – М., 1990.

45. Левашова О. Эдвард Григ. – М., 1982.
46. Левик Б. Франц Шуберт. – М., 1962.
47. Леонтьева О. Карл Орф. – М., 1984.
48. Лобанов А. Тенденции австрогерманской культуры рубежа XIX-XX ст. и становление музыкального театра экспрессионизма // Из истории национальных оперных школ. – К., 1988.
49. Лобанова М. Западноевропейское музыкальное барокко: проблемы эстетики и поэтики. – М., 1994.
50. Мазель Л. Этюды о Шостаковиче. – М., 1986.
51. Мазель Л. Исследования о Шопене. – М., 1971.
52. Майбурова К. Російська музична література. – Ч.1. – К., 1971.
53. Мартынов И. Очерки истории зарубежной музыки 1-й половины XX века. – М., 1970.
54. Михайлов А. В. Романтизм // МЖ. – 1991. – № 5-6.
55. Михеева Л., Розова Т. В мире оперы. Популярные очерки. – Л., 1989.
56. Моцарт. К 200-летию со дня смерти: Ст. разных авторов // С.М. – 1999. – № 12.
57. Музыка XX ст.: Очерки. – М., 1976-1987. – Т. 1-5.
58. Никольская И. Гений и его исследователи // С.М. – 1991. – С.98-101.
59. Никольская И. От Шимановского до Лютославского и Пендерецкого: Очерки развития симфонической музыки в Польше XX века. – М., 1990.
60. Оливье Мессиян – о звуке и свете (Из бесед с К. Самюэлем) // Альманах музыкальной психологии. – М., 1994. – С.76-90.
61. Оперы Дж. Верди: Путеводитель. – М., 1970.
62. Орлов Д. Д. Шостакович. – М., 1966.
63. Орлова Е. Лекции по истории русской музыки. – М., 1977.
64. Павлишин С. Зарубежная музыка XX века. Пути развития, тенденции. – К., 1980.
65. Павлишин С. Польська сучасна музика // Музична критика і сучасність. – К., 1978. – Вип.1.
66. Проблемы музыкального стиля И.-С.Баха, Г.-Ф.Генделя: Сб. статей. – М., 1985.
67. Протопопов В. Принципы музыкальной формы И.-С.Баха. – М., 1981.
68. Р.Вагнер. Сб. статей / Ред.-сост. Л.В.Полякова. – М., 1987.
69. Роллан Р. Музыкально историческое наследие. – Вып.5: Жизнь Бетховена. – М., 1990.
70. Рыцарев С.А. К.-В.Глюк. – М., 1987.
71. Собинина М. Симфонизм Шостаковича. – М., 1986.
72. С.Рахманинов. Литературное наследие. – М., 1987.
73. Симакова Н.А. Вокальные жанры эпохи Возрождения. – М., 1985.
74. Советская музыкальная литература: В 2 т. – М., 1980-1981.
75. Соловцов А. Жизнь и творчество Н.А.Римского-Корсакова. – М., 1969.
76. Сохор А. Александр Парфирьевич Бородин. – Л., 1965.

77. Стасюк С. От эпоса древности – к эпосу русской оперы // Русская опера XIX ст. – М., 1991.
78. Стравинский И.Ф. Статьи. Воспоминания. – М., 1985.
79. Тараканов М. Стиль симфоний Прокофьева. – М., 1968.
80. Тараканов М. Творчество Родиона Щедрина. – М., 1980.
81. Туманина Н. Чайковский. Великий мастер. – М., 1968.
82. Ф. Мендельсон и традиции музыкального профессионализма: Сб. науч. трудов / Сост. Г.И. Гинзбург. – Харьков, 1995.
83. Холопов Ю. Современные черты гармонии Прокофьева. – М., 1967.
84. Холопов В., Чигарева Е. Альфред Шнитке. – М., 1990.
85. Хохловкина А. Жорж Бизе. – М., 1964.
86. Черты стиля Шостаковича: Сб. статей. – М., 1962.
87. Чичерин Г. Жизнь Моцарта. – М., 1987.
88. Ширинян Р. Заметки о драматургии оперы “Евгений Онегин” // Русская опера XIX ст. – М., 1991.
89. Ширинян Р. Эволюция оперного творчества Мусоргского. – М., 1986.
90. Ширинян Р. “Жизнь за царя” Глинки // Русская опера XIX ст. – М., 1991.
91. Шлифштейн С. Мусоргский. – М., 1965.
92. Шостакович Д.Д. Статьи и материалы. – М., 1967.
93. Штейнпресс Б. Музыка XX века. – Ч.1. – М., 1968.
94. Шуберт и шубертианство: Сб. материалов науч. музыковед. симпозиума / Сост. Г.И. Гинзбург. – Харьков, 1994.
95. Юдкін І. Нариси німецької музичної культури другої половини XX ст. – К., 1994.
96. Юэн Д. Джордж Гершвин. Путь к славе. – М., 1989.
97. Яхимович Э. Памяти Л. Бернштейна // С.М. – 1991. – № 3. – С.106.